

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ БАНКІВ У СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Глобалізація світової економіки детермінує процеси зростання банківського капіталу, укрупнення фінансових інститутів, загострення конкуренції банківського бізнесу, наслідком яких стало створення транснаціональних банків у світовому фінансовому середовищі. Транснаціональні банки є універсальними банківськими комплексами, які мобілізують значні фінансові ресурси, здійснюють на міжнародному рівні операції з цінними паперами, застосовують різноманітні форми кредитування зовнішньої торгівлі та виробництва. Відмінними рисами транснаціональних банків є значна питома вага міжнародних операцій в загальному обсязі операцій банку (понад 50%), стабільна та висока питома вага доходів від операцій за кордоном у сукупному доході банку, універсальність послуг, наявність широкої мережі закордонних філій, відділень, представництв банку. Їх розвиток забезпечує стабільну мобілізацію капіталу за рахунок доступу до іноземних кредитних ресурсів, сприяє диверсифікації банківської діяльності, значно розширює джерела банківського прибутку.

Дослідження особливостей транснаціоналізації банківського капіталу знайшли своє відображення у наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: О. Барановського, Б. Губського, О. Дзюблюка, В. Зимовця, В. Козюка, В. Коваль, В. Мельника, Дж. Маршала, Ж. Герара, К. Скінера, В. Ханкеля та інших. Однак, не достатньо уваги приділено питанням стратегічного розвитку транснаціональних банків в умовах глобального фінансового середовища.

Транснаціональні банки суттєво прискорюють процеси глобалізації, формують глобальні стратегії, відмінностями яких є наступні вимоги до поведінки на світових ринках: знання конкурентів на світових ринках; контроль за операціями в загальносвітовому масштабі; здатність до гнучких та швидких змін у напрямках діяльності; розміщення капіталів з найбільшою рентабельністю; координація диверсифікованої діяльності за допомогою гнучких інформаційних технологій, що створить для транснаціональних банків інтегровану мережу внутрішньобанківського обліку; об'єднання всіх численних філій, дочірніх компаній і відділень в єдину мережу з загальним управлінням; угоди з іншими транснаціональними банками і компаніями .

Діяльність транснаціональних банків («Commerzbank», «Reiffeisenbank», «UniCredito», «Erste Bank AG», «Banka Iritesa», «Societe Generale», «Calyon Bank», «ING Bank», «Citigroup»), що активно працюють на ринках країн Центрально-Східної Європи концентрується на обслуговуванні компаній країни походження та міжнародній торгівлі. Водночас, у розвитку внутрішнього ринку країни перебування вони не зацікавлені, а з регіональними банками практично

не співпрацюють. Основними мотивами виходу західних транснаціональних банків на ринки цих країн була необхідність обслуговування їх традиційних клієнтів, які розвивали свою діяльність в згаданих країнах, та участь у процесах приватизації місцевих підприємств. В цьому контексті доцільною стала переорієнтація іноземних банків на роздрібний бізнес та обслуговування місцевих компаній. Основною стратегією для них було придбання великих місцевих банків з розвинутою мережею підрозділів з метою повномасштабної експансії на фінансові ринки цих країн. Так, в Естонії 98 % активів банківської системи знаходиться під контролем транснаціональних банків, в Хорватії, Словаччині та Литві 90% активів їх банківських систем контролюються іноземними банками; в Болгарії цей показник знаходиться на рівні 80%; в Польщі та Чехії транснаціональні банки контролюють близько 70% активів їх банків [3, с. 12]. В Україні також прослідковується тенденція проникнення транснаціональних банків на вітчизняний ринок, зокрема третина банківської системи підпорядковується контролю транснаціональних банків.

Однак, діяльність транснаціональних банків в межах національних економік країн може мати негативні наслідки, зокрема:

- транснаціональні банки створюють потужну конкуренцію національним компаніям, витісняють їх з внутрішнього ринку, не даючи можливості розвиватись;

- вільне переміщення транснаціонального капіталу може дестабілізувати валютні курси та створювати загрозу для національної безпеки приймаючої країни;

- транснаціональні банки проникають у галузі, пов'язані з національною безпекою, і можуть негативно впливати на їхній розвиток;

- транснаціональний капітал, захищаючи свої інтереси, здійснює значний політичний тиск на приймаючі країни в напрямку, який іноді не збігається з національними інтересами.

Проблеми мобілізації та розміщення капіталів транснаціональних банків, пов'язані з тим, що у розвинених країнах фондові ринки витіснили банки як джерело коштів для інвестицій у реальний сектор. Цінні папери стали більш універсальним засобом перерозподілу вільних фінансових ресурсів, оскільки процедура їх купівлі й продажу є простішою, ніж видача та повернення банківського кредиту. За допомогою інструментів фондового ринку кошти спрямовуються в реальний сектор, державний бюджет та на інші цілі. Саме тому перспективою розвитку сучасних транснаціональних банків є здатність функціонування на всіх ринках світу, пропонуючи максимально можливий набір фінансових послуг.

Стратегічним пріоритетом ефективного функціонування транснаціональних банків у світовому фінансовому середовищі є посилення їх конкурентних позицій, що включають: забезпечення вигідної позиції транснаціонального банку на глобальному ринку, шляхом міжнародних злиттів і поглинань; налагодження партнерських взаємовідносин між провідними транснаціональними банками на регіональних фінансових ринках з метою уникнення надмірної конкуренції, яка може набувати руйнівного характеру на

основі інвестиційної діяльності; досягнення оптимального балансу між традиційними і новими банківськими продуктами, який забезпечується інноваційними стратегіями.

Метою консолідації банківського капіталу є економія витрат, збільшення ефективності, посилення ринкової влади та збільшення ринкової вартості. Відповідно, результатами консолідації банківського капіталу шляхом злиттів і поглинань є концентрація банківського капіталу та монополізація банківського сектору, що є одночасно основою і результатом транснаціоналізації банківського капіталу.

Перспективою стратегічного розвитку транснаціональних банків у світовому фінансовому середовищі є також портфельне інвестування. Ця стратегія ґрунтується на моделі портфельної оптимізації, яка передбачає комбінацію із значного числа цінних паперів емітентів із різновекторною динамікою їх курсової вартості, що дозволяє мінімізувати ризики за умови, якщо кількісна величина складу фінансових інструментів інвестиційного портфелю є обмежена.

Таким чином, характерними рисами глобальних стратегій розвитку транснаціональних банків є об'єднання капіталів, злиття, взаємні придбання активів, створення глобальних конкурентних переваг та впровадження моделі портфельного інвестування. У результаті формуються великі інтегровані фінансові системи, у порівнянні з якими національні території і держави починають виступати як другорядні системи.

Література

1. Диба М.І. Інтернаціоналізація банківської систем України / М.І. Диба, Є. С. Осадчий // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 1(48). – С. 35-41.

2. Кириченко М.М. Процеси транснаціоналізації банківської діяльності та перспективи їхнього розвитку в Україні / М.М. Кириченко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 1. – С. 132-140.

3. Ключко Л.А. Транснаціональні банки: позитивний вплив і негативні наслідки для національних банківських систем / Л.А. Ключко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8 (110). – С. 112-120.

4. Коваль В. Суть і сучасні форми прояву конкурентоспроможності транснаціональних банків / В. Коваль, Є. Панченко // Ринок цінних паперів України. – 2012. – № 1-2. – с. 3-14.

5. Левченко Д. О. Реорганізації банківських систем в умовах глобальної фінансової кризи / Д. О. Левченко [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2009_3/1430.pdf.